L'ÚLTIM BARRI, SANT MAGÍ

Ramon Prats Ximenes

La gent que tenim una certa edat i que havíem viscut l'època daurada en què les celebracions de les barriades significaven una fita important a les nostres vides, observem amb una nostàlgia irrecuperable la seva inevitable desaparició. Sé que aquest principi tan poc adequat per enaltir una festa tan popular i única per la seva dimensió relacionada amb les cavalleries avui també en extinció, no és precisament la opinió més encertada per inserir en el llibre recordatori que la junta del barri edita cada any. Aquesta gent, ja poca, que ha elevat la tradició a estadis insospitables esmerçant-hi hores i hores d'entusiasme, absorbits per la fe en aquest personatge de la Brufaganya, i que com tots els màrtirs portà la seva creença fins les últimes conseqüències per una causa noble, degut a l'allau de forasters de religions diverses i que van ocupant les cases del barri abandonades per una societat cada vegada més rica i per tant més escèptica, fa presagiar una lamentable superposició.

Amb tot, i com passa tantes vegades en aquesta vida de sorpreses o de miraculoses aportacions, qui ens pot assegurar que aquest Sant, que havia passat per tantes i tant increïbles vivències i amb la capacitat de fer brollar una font per guarir als seus botxins, no decideixi intervenir subtilment per induir els nous pobladors a seguir festejant aquesta diada des de l'òptica positiva? No hem viscut nosaltres mateixos mantes vegades la irredempta imposició de foranes costums, que amb el temps hem fet nostres sense haver negligit en absolut l'ànima d'antigues celebracions?

Solucionat mentalment, doncs, aquest dubte degut a l'esperança que el Sant hi prendrà part, ens passejarem alegrement per les viscudes i tanmateix irrecuperables hores a l'ombra d'aquella vela de la placeta del barri, on l'inoblidable perfum de l'espígol omplia de sentiments les nostres jovenívoles il·lusions.

Amb el temps l'evolució de la festa ha deixat enrera aquella pols que els balladors aixecaven en l'antiga placeta tot sovint regada i els clots que els dansaires en el recorregut havien de superar, amb un èxit dubtós. No cal insistir, però, que era una dificultat que, en les ocasions en què a la parella per una timidesa innata li mancava la conversa, els ajudava a iniciar un diàleg amb aquell somriure trencador. Tot era fantàstic. La senzillesa dels carrers guarnits amb les tires de paper de colors. La precarietat de la il·luminació, feia que alguna vegada s'hagués apagat provocant el crit, entre el temor i la joia. La música ressonava estrident en aquell clos tan petit, on les parelles es veien obligades a seguir-se l'una a l'altra per la manca d'espai. Les cançons eren d'una senzillesa extraordinària i quan no reflectien el problema d'aquella vaca lletera, ens explicaven les dificultats que tenien les filles d'una tal Elena per aparellar-se degut a una bellesa inexistent. La gasosa que a la mitja part ens partíem amb la parella que ens havia correspost en aquella ocasió. El contacte tan escadusser amb la noia que estimàvem encara virtualment, mai millor dit, degut a la por inculcada per una educació on el sexe ens era tabú...

Aquell any, que fou l'últim on el Magí Penjat representava el Sant, amb el caminar feixuc i la mirada trista, feia una calor xafogosa ja a l'hora de la "passacalle" que passava pel carrer Nou a les vuit del matí. Quan la mare recollia l'aigua que havia de servir per guarir aquells mals de coll que el Dr. Nuix (Sr. Pepet) solucionava amb fàrmacs encara poc evolucionats, tota la quitxalla del poble seguíem al darrera. Les americanes, interpretades amb més entusiasme que qualitat, eren festejades amb una alegria pel seguici, que assenyalava aquell principi festiu que no acabaria fins les tres de la matinada.

Han passat molts anys i la voluntat dels organitzadors del barri, com l'aigua guaridora, segueix fent miracles. Les velles patums que

representaven les parts més detonants que santificaven la festa, amb mossèn Anton Benet, veí del barri, mossèn Josep Arques i l'inefable mossèn Hermenegildo, que arreu era omnipresent, ja fa anys que els trobem a faltar. Si fem record dels portadors de l'aigua i de les cavalleries, també ens deixaríem emportar per l'enyorança d'aquells pagesos forçuts, de costums senzilles i de caràcter més aviat adust, però en qui l'ànima reclosa al fons del cor amagava una tendresa extraordinària.

Magí Tarruella

El temps impertorbable ha modificat l'escenari, no sense que els abnegats hereus recordin també i participin de les mateixes virtuts que els seus avantpassats, adequant la celebració a l'època que els ha tocat viure. A més a més, l'han enriquit amb diferents celebracions que han apujat el nivell cultural amb l'esforç i la tenacitat dels que estimen el país i els costums.

Deia que han passat els anys i no puc estar-me de recordar un fet que es repetia sovint i que demostra la fragilitat de la persona humana. Es tracta d'enamoraments escadussers i moltes vegades frustrants que en aquesta festa es produïen i que per unes dificultats insalvables, degudes a un temps on tot es feia difícil, poques vegades arribaven a quallar.

Aquesta festivitat, que té la sort de celebrar-se al mig de l'estiu, aplega tota mena de forasters que la fan encara més atractiva.

Heus aquí, doncs, una història que, com moltes altres, alguns dels participants en aquesta exaltació del Sant podrien recordar i que per definició està lligada a la festa. M'ha semblat adient contar-la per entretenir els lectors, que potser en algunes facetes s'hi poden sentir reflectits.

En Ferran, que era el fill de l'amo on jo treballava a la dècada dels cinquanta, en arribar el mes d'agost, quan a poc a poc s'anaven imposant les vacances, sobretot a la capital, engrescat per sentir-me contar les particularitats que feien atractiva la nostra ciutat, va voler descobrir la veracitat de les meves explicacions, que sens cap mena de dubte, engrescaven el més incrèdul dels amics pel meu exagerat sentiment de pertinença. Així doncs, el 14 d'agost del 1954 a les nou del vespre agafàvem el Xhang Ghai amb direcció a Cervera.

Aquell tren que feia el recorregut fins a Galícia i que normalment ja anava de gom a gom, en sortir de l'estació del Nord, trigava quatre hores per arribar al nostre poble. De fet si fa no fa com ara. Bé, podria plantar-me a casa i passar per alt el trajecte però ja que es tracta de revifar uns temps que per a molts ja són una entelèquia, allargaré la narració que reflectirà amb més exactitud el que passava quan tots depeníem del criteri de qualsevol funcionari estatal, i més si es tractava de la policia.

En arribar a Manresa amb els ulls ja plens de carbonissa, ja que havíem de tenir totes les finestres obertes, puix la calor era sufocant i els espais del vagó ocupats fins a extrems inconcebibles, feia una aturada de deu minuts per afegir-hi una altra màquina al comboi, que hauria de superar el desnivell fins a Sant Guim. La locomotora que hi enganxaren en aquella ocasió era una Santa Fe, i si hi afegeixo aquest detall, només és per constatar que aquella màquina de dimensions extraordinàries no significava cap millora, perquè el seu propi pes ja representava un esforç excessiu i no compensava en absolut la potència que la diferenciava de les altres. Fou, segons m'havia explicat un maquinista que havia tingut

Ball a la placeta de Sant Magí, 19-8-04

ocasió de compartir un dels molts viatges que havia fet en la meva joventut, un gran fracàs.

Potser feia una hora que les dues màquines esbufegaven per assolir aquella velocitat de creuer que no passaria dels quaranta quilometres l'hora, quan dos personatges, que per anar ben vestits resultaven suspectes, s'obrien pas entremig d'aquell personal que intentava agafar el son malgrat la posició del cos que ho dificultava. Aquells inspectors de paisà demanaven la documentació al personal que els causava malfiança, de manera que, per l'aspecte que tots teníem, es veien obligats a passar per alt la majoria de viatgers.

En arribar al nostre lloc i veure que el meu acompanyant només tenia 17 anys i la majoria d'edat estava legalitzada als 21, a mi, com a responsable, em demanaven un permís que m'havia d'haver fet el pare de la criatura, cosa que ningú va tenir en compte. Després d'encomanar-me mentalment al santoral de la meva preferència, els vaig donar gran quantitat d'explicacions sobre el motiu del nostre desplaçament a Cervera, no sense ensenyar-los el carnet d'identitat. Amb tot, m'indicaren que els

hauria d'acompanyar a Lleida i des d'allí farien les indagacions corresponents per solucionar el cas. Nerviós pel que significava aquella contrarietat, vaig regirar la cartera cercant una tarja d'un policia secret, al qual vestia, i que m'assegurà que en cas d'algun entrebanc podria ferme un bon servei. Efectivament, aquella tarja que quan me la lliuraren només havia servit perquè a aquell inspector d'una certa rellevància li sortís més econòmic el vestit, en aquesta ocasió em compensava amb escreix el voluntari gest de la rebaixa.

El dia de Sant Magí i quan ja havíem gaudit d'un mercat que al noi li semblà el retrocés a l'edat mitjana, car no havia sortit mai de la capital, va poder viure aquesta festa ja des de bon matí. La música, els guarniments dels animals, la xerinola de la gent, l'esquifida església on la majoria de fidels havien de seguir des de la plaça i els carrers adjacents l'inacabable ofici; aquella alegria de poble que resultava encomanadissa pels desconeguts, l'aigua miraculosa que es resistia a passar més enllà de la gola i que per aquest mateix motiu feia més creïbles les seves facultats guaridores, abocaven el foraster a fer-se unes preguntes que no tenien resposta.

La calor del migdia en aquell espai relativament petit i amb una gernació canviant que hi feia la visita, no significà cap impediment perquè en Ferran encetés una conversa amb una xiqueta de la taula certament bonica, cosa que l'obligà a sovintejar els traguets d'aigua sense deixar de lloar aquell beuratge gens engrescador, amb la intenció d'allargar una conversa que hauria de ser el principi d'una relació força intensa i malauradament breu.

El noi, que malgrat la jovenesa ja tenia l'estampa d'un fadrí ben plantat, a més d'una simpatia gens enganxosa però prou convincent per a fer-se escoltar, aviat assolí convèncer les dues mosses que no passarien dels setze a fer un vermut al bar del Manotes. Ens acomiadàrem, no sense recordar-li que, malgrat ser el poble petit, fes memòria d'on s'hostatjava.

Una mica massa tard pels costums que regien en aquella època, es presentà a dinar. Engrescat i amb els sentiments a flor de pell, només tenia paraules per a la Fina. Era una jove de Verdú que, emparentada

amb una família del Barri, per primer cop havia vingut a Cervera. Aquesta trobada amb una noia que l'havia enamorat per primera vegada, tenia la dificultat encara no prou assumida de la falta de temps. A la tarda amb desfici va voler que l'acompanyés als cóssos, on la Fina també hi seria.

Tot s'esdevenia amb aquella precipitació incontrolable dels somnis, quan hom s'hi sent arrossegat sense cap poder de decisió. I ja només quedava la nit.

I la nit fou tan curta que, sufocats per la mirada, aquella tremolor de cames i el contacte de les mans, s'esmunyia sense cap impediment, provocant que aquella distància imprecisa entre el somni i la realitat és convertís en un miratge.

A les dotze, un vent huracanat, uns trons impertinents i una gotellada inoportuna just quan l'orquestra interpretava "Por el camino verde", van fer que s'apagués la llum. Se sentiren crits i rialles d'un personal excitat i per altra banda delerós que la fosca els donés temps a una besada desitjada i difícil de portar a terme en condicions normals. La remor cada vegada més sorollosa, alguna rialla nerviosa, el crit d'un jove que volia fer-se l'interessant i la gent més gran que cercava a les filles donant per acabada la vetllada, ajudaven que una lluna intermitent, després que les ninetes dels ulls s'adaptessin a la foscor, s'anés imposant sobre aquella gernació que començava a desfilar.

La nostra parella que havia aprofitat el primer moment per imprimir les seves emocions amb una curta besada. Agafats de les mans no necessitaven dir-se res per seguir conversant amb els ulls, que són sense cap mena de dubte molt més expressius que les paraules. Mentrestant, en no recuperar la llum, els músics començaren a guardar a les palpentes els instruments.

La Fina, que es va veure cercada pels oncles, s'acomiadà del Ferran després d'haver-se intercanviat les adreces respectives. Tot fou molt ràpid. La pluja, que tal com havia vingut havia marxat, va propiciar que la placeta es buidés ràpidament, aprofitant aquella insegura millora del temps.

Sant Magí, dins l'església, contemplava com cada any hi havia alguna parella que sota la seva capa, s'enamorava. Sabia que on hi ha l'amor s'hi troba Déu, i només s'entristia en veure que de tant en tant unes circumstàncies absurdes impedien un feliç desenllaç. Amb tot, el Sant tenia el convenciment que l'amor que més dura es el que no arriba a consumar-se, motiu més que suficient per sentir-se tranquil.

Amor

Em preguntes neguitosa el que m'agrada? Doncs no ho sé.
Potser serà la teva senzillesa,
o potser els teus ulls plens d'il·lusió.
No serà el ble de cabell que un ull et besa...
O la cara en conjunt, o l'expressió de la veu
que m'acarona el pensament?
No serà el teu cos en moviment?